

24. 9. 2008

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Právní ochrana počítačových programů

Pro snazší pochopení a další výklad je nutné zařadit na úvod menší historický exkurz do vývoje pojetí autorského práva, neboť počítačové programy jsou chráněny především právem autorským (v kontinentální Evropě).

DÁŇA, PERGL & PARTNEŘI

Advokátní kancelář

Historicky se vyvinuly dva odlišné systémy autorských práv, a to systém kontinentální a copyrightový. Kontinentální systém autorských práv je založen na principu neformálnosti, tzn. právo autorské k dílu vzniká automaticky okamžikem, kdy je dílo vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě. Dále kontinentální systém rozlišuje autorská práva na osobnostní a majetková a z toho plyne, že v kontinentálním systému se autor nemůže práv k autorskému dílu vzdát. K převodu práv dochází na základě licenční smlouvy. Kdežto v copyrightovém systému se akcentuje ekonomický prvek, kdy autor se může svých práv vzdát a k převodu může dojít na základě normální translace nákup-prodej.

Tato rozdílnost obou systémů způsobovala v praxi nemalé problémy, a proto již první snahy o přiblížení jsou vyjádřeny v Bernské úmluvě z r. 1886, především se jevila nutná harmonizace na poli osobnostních práv.

Jak bylo výše naznačeno, právní ochrana počítačových programů je zajištěna zejména právem autorským, ale také přichází v úvahu ochrana proti nekalé soutěži dále trestněprávní ochrana a v neposlední řadě ochrana vyplývající z průmyslových práv (patent, užitný vzor), ale tady narážíme na hlubší teoretickoprávní a praktické problémy. Dosavadní právní i zainteresovaná odborná veřejnost se staví nejednotně především k tzv. patentabilitě počítačových programů, kterou připouští některé státy s právním systémem anglosaského typu (U.S.A.). Zatímco na území ES myšlenka rozšíření patentového systému o počítačové programy se jeví jako nepřijatelná, protože představa udělení vynálezci počítačového programu monopol na 20 let, je v oboru rozvíjejícím se nezadržitelnou rychlostí více než nepřiměřená.

Pro tematickou úplnost dále uvádím, že náš zákon č. [527/1990 Sb.](#), o vynálezech a zlepšovacích návrzích, v platném znění již od roku 1991 umožňuje patentovat vynálezy realizované počítačem. Jinými slovy lze počítačový program chránit jako součást technického řešení nějakého vynálezu (např.: počítačový program ve výherním automatu). Zákon, ale výslovně vylučuje patentovatelnost samotných počítačových programů. Jednotná právní úprava ES, která by sblížila zákony jednotlivých členských států právě v této oblasti patentování vynálezů realizovaných počítačem, stále chybí. Měla se jí stát Směrnici o patentovatelnosti vynálezů realizovaných počítačem, která ovšem byla Evropským parlamentem 6. července 2005 zamítnuta a rozhodujícím sjednocujícím faktorem stále zůstává pouze praxe Evropského patentového úřadu.

Na tomto místě se zaměřím na autorskoprávní ochranu počítačových programů. Jedná se o ochranu, kdy autorský zákon chrání počítačový program, bez ohledu na formu jeho vyjádření, včetně přípravných koncepčních materiálů, je chráněn jako dílo literární.

Česká republika přijala také dvě nejvýznamnější mezinárodní úmluvy, a to již výše zmiňovanou Bernskou úmluvu na ochranu literárních a uměleckých děl a Dohodu TRIPS (Trade Related-Aspects of Intellectual Property Rights). Přičemž na Bernskou úmluvu odkazují další úmluvy a předpisy ES (Směrnice Rady č. 91/250/EHS). Zejména přijetím Smlouvy o autorském právu z roku 1996 (WIPO Copyright Treaty) bylo jasně řečeno, že počítačové programy jsou chráněny ve smyslu čl. 2 Bernské úmluvy jako díla literární. Dále čl. 2 této úmluvy uvádí, že ochrana se nevztahuje na myšlenky a principy. Mladší Dohoda o obchodních aspektech práv k duševnímu vlastnictví TRIPS nabyla účinnosti 1. ledna 1995 a je spravována Světovou obchodní organizací (WTO). Ve svém článku 10 odst. 1 výslovně stanoví, že počítačový program, který je zapsán ve zdrojovém nebo strojovém kódu je chráněn jako dílo literární.

Náš Autorský zákon č 121/2000 Sb., v platném znění, je v souladu se směrnicí (Směrnice Rady č. 91/250/EHS). Ve svém §2 odst. 2 se vypořádává s faktem, že málokterý počítačový program splňuje podmínku generální klauzule pro autorské dílo z důvodu chybějící jedinečnosti, tím způsobem, že v něm vymezuje „kvazidíla“, pro něž je rozhodující, že jsou původní, tzn. že jsou autorovým vlastním duševním výtvozem. Jinak řečeno, podmínku splňují dva shodné počítačové programy, které ovšem vznikly nezávisle na sobě. Jen pro úplnost shrnuji, počítačový program je-li sto splnit podmínky § 2 odst. 1 je dílem pravým, pakliže je aspoň původní jedná se o tzv. kvazidílo dle § 2 odst. 2, ale ovšemže existuje celá řada „běžných“ programů, které nejsou ani kvazidílem ve smyslu § 2 odst. 2 a tudíž jim není poskytnuta ochrana autorského zákona. Autorský zákon kopíruje principy výše vysvětlené a ve svém § 65 odst. 2 stanoví: „ Myšlenky a principy, na nichž je založen jakýkoli prvek počítačového programu, včetně těch, které jsou podkladem jeho propojení s jiným programem, nejsou podle tohoto zákona chráněny“

Závěrem shrnuji, že dle České právní úpravy je počítačový program chráněn především na základě autorského zákona, a to jako dílo literární. Tím je tedy chráněno pouhé vyjádření počítačového programu. Na tomto místě nesmím opomenout zdůraznit fakt, že to nejdůležitější na počítačovém programu: myšlenky, principy a algoritmy zůstávají autorským zákonem nechráněny. Proto vyvstala vášnivá diskuze o patentovatelnosti počítačových programů. Nicméně nezbyvá než konstatovat, že pro kontinentální Evropu nejspíše zůstane tato možnost do budoucna uzavřena. Způsoby jakými chránit cenné algoritmy počítačových programů musíme hledat na jiných místech platného práva. Například lze aplikovat ochranu prostřednictvím know-how.

Jan Boltnar

[Advokátní kancelář Dáňa, Pergl & Partneri](#)

Na Ořechovce 580/4
162 00 Praha 6 - Střešovice

tel.: +420-224 232 611
fax: +420-233 313 067
e-mail: akdpp@akdpp.cz

Další články:

- [Stanovisko Spolku pro ochranu osobních údajů k právní úpravě cookies v České republice od začátku roku 2022](#)
- [Základní právní aspekty smart kontraktů - část 2.](#)
- [Úvod do práva smart kontraktů - část 1.](#)
- [Streamování počítačových her z pohledu práva](#)
- [Právní změny v oblasti e-commerce: přísnější pravidla pro objednávková „tlačítka“ v e-shopech](#)
- [QUO vadis 2019?](#)
- [Současná evropská rozhodovací praxe ve věcech omezování internetového prodeje a konec geo-blockingu](#)
- [Režim Safe Harbour v rámci poskytování hostingových služeb](#)
- [Live streaming programů po internetu a povinnost šíření \(must carry\) ve světle judikatury Soudního dvora Evropské unie](#)
- [Poučovací povinnost advokáta a odpovědnost za škodu při výkonu advokacie](#)
- [Novela zákona o ochranných známkách](#)